

Andrej Rape 60-letnik.

(Lutro)

Banski šolski nadzornik tov. Andrej Rape je izpolnil 60. leto svojega delovnega življenja. Ob tej vesti bo marsikdo dvomil o nje resničnosti, a vendar je tako.

Učitelji (-ice), ki imajo že polna službena leta, naj izprevidijo današnji položaj in naj sami zaprosijo za upokoje, da naredo mesta mladim, ker ne izgube pri svojih prejemkih prav ničesar.

Abiturienti so prosili JUU, naj priredi zanje nekaj praktičnih tečajev, kjer bi se izpopolnjevali v onem, kar od njih življenje zahteva. Prosili so nadalje organizacijo, naj službeno zastopa njihove interese.

Navzoči so sprejeli naslednje predloge: a) naj se osnuje borza dela za učiteljske abituriente; b) naj se v zimskem času osnuje razni praktični tečaji, kakor zadrugi, za obrtno nadaljevalno šolstvo, za rokotorni pouk, za gospodinske nadaljevalne šole itd.; c) abiturienti nameravajo prirediti akademijo, da pokažejo javnosti kaj zmorejo, in da s tem pomagajo najrevnejšim tovarišem in tovarišicam.

Sprejeti in odposlane so bile naslednje resolucije:

Sekciji JUU za dravsko banovino.

Sekcija JUU za dravsko banovino naj intervenira pri prosvetnem ministru in pri banu dravske banovine, da dobe brezposelni abiturienti in abiturientke državnih in zasebnih šol v Ljubljani in Mariboru čim prej službena mesta bodisi kot pripravniki, bodisi kot dnevničarji, ker je njihov gnotni položaj nevarno. Prosimo, da nas organizacija sprejme kot izredne člane in dovoli našemu zastopniku mesto v odboru, odnosno da nas organizira pod svojim okriljem. Prosimo sekcijo, da osnuje v zimskem času različne strokovne tečaje, in sicer: zadrugi, za obrtno nadaljevalno šolstvo, za rokotorni pouk, za gospodinske nadaljevalne šole. Sekcija naj nam dovoli vsaj nekaj brezplačnih izvodov »Učiteljskega tovariša« in »Popotnika«. Organizacija naj intervenira na pristojnih mestih, da se primorski učitelji ne pretežirajo na naš račun.

Gospodu ministru prosvete v Beogradu.

Zastopniki in zastopnice brezposelnih abiturientov državnih in zasebnih učiteljskih šol v Mariboru in Ljubljani iz leta 1931./32. pošiljajo s svojega informativnega sestanka, ki se je vršil v Ljubljani dne 23. nov. 1932. v prisotnosti delegata sekcije JUU za dravsko banovino, naslednje prošnje: Naš položaj je sila težak, ker smo povečini izšli iz slabše situiranih slojev in nas starši ne morejo več preživljati, zato najljubneje prosimo, da nam na kakršenkoli način pomagate.

likim zanosom, počivaj mirno ter se odpočij in oddahni, kajti življenje Ti je nudilo kupo mučenštva, ki si jo moral izpiti do dna pri izvrševanju svojega vzvišenega poklica.

Šefinčev Frénce:

Spominska črtica.

Ko sem svojčas služboval na Ponikvi, seznanil sem se s upokojenim nadučiteljem Kraner-jem, ki je poučeval mladino v zadnjih letih v Slomškovi domačiji in tukaj umrl l. 1884. Zvesto je izpolnjeval svoje stanovske dolžnosti, poleg tega pa se je rad bavil tudi z godbo in s slikanjem. Ob 70-letnici Slomškove smrti naj sledi tu pismo, ki ga je prejel od škofa-pedagoga. Glasi se:

Častiti gosp. Kraner!

Lepa podoba »Vstajenje Zveličarjevo«, katero ste mi s pismom 8. t. m. za pisanko poslali, me je tembolj razveselila, ker Vas do sedaj še nisem poznal kot tako izvrstnega risarja. Sprejmite moje zahvalo za ta lepi spomin, dokler bom imel priliko Vas tudi s čim razveseliti.

Pozdravim Vas in Vašo družino, kakor tudi vse pridne učence na Ponikvi in sem

Vam srčno udani

Anton Slomšek, s. r.

Maribor, 15. aprila 1860.

Predlog, »da bi U. S. izdajala tiskan ime-nik članov«, sta poslala upravi R. Smolik (Novo mesto) in Sr. Borštnik (Novo mesto), na obnem zboru v Ljubljani, dne, 29. junija 1931. je to predlagal Fr. Srebrenič (Ljubljana). Iv. Kocijančič je nameraval za 30-letnico U. S. (l. 1929.) prirediti brošuro o U. S. z imenikom vseh članov. Odbor je sklenil, da se poročilo, namenjeno za brošuro, natisne v »Učit. tovarišu«, katerega naj se pošlje tudi onim članom, ki ga sicer ne dobivajo. Res je priobčil Iv. Kocijančič poročilo o U. S. v »Učit. tovarišu« od 10. julija 1929.

Na upravo U. S. so prihajali še razni predlogi, ki jih je društveni odbor obravnaval na svojih sejah in največkrat vsled veljavnih pravil moral odkloniti. Ti so: Prošnje članov U. S. za denarne podpore (18./5. 1925., 28./9. 1927., 26./6. 1930.), prošnje za sprejem v U. S. soprogov-neučiteljev, hčera in staršev-neučiteljev, soprog-žena članov U. S., ki so nad 45 let stare itd. Pač pa se je ugodilo prošnjikom-članom, ki služijo vojaško kadro leto, da poravnajo članske prispevke za čas vojaške dobe še le takrat, ko so zopet v učiteljski službi.

Učit. samopomoč je poslala v gospodar-ski svet JUU - sekcija Ljubljana svojega zastopnika, ki ima nalogo v okviru naših pravil delati za dobrobit vsega učiteljstva.

Pravila U. S. so od l. 1920. prirojena za vso Jugoslavijo. Uporaba je kaj kmalu pokazala precejšnje hibe tako obširnega okoliša. Administrativna preglednost za vso državo bi bila zelo težka, če ne sploh nemogoča (smrti, preselitve, izstopi itd.), iztirjavanje vplačil o pravem času večkrat brez-uspešno, vsled tega izplačevanje posmrtnin — glavni namen U. S. — neredno. Podpisani sem vedno zastopal mnenje, ki je našlo verne somišljenike in posnemovalce, da naj vsaka banovina — večja administrativna enota — osnuje svoje podporno društvo ali zadrugo

Problem zaposlitve učiteljskega naraščaja.

Dne 23. novembra 1932 so sklicali abiturienti in abiturientke državnih in privatnih učiteljskih dravske banovine posvetovalni sestanki, ki se je vršil v sobi odsekov JUU v Ljubljani.

Sestanek, ki je potekel v najlepšem redu, sta obiskala prof. učiteljica gg. Čopič in Jeglič. Informativno poročilo za JUU je podal tajnik sekcije tov. Jos. Kopal. Iz podanega poročila posnemamo:

V današnji vseobči brezposelnosti se vse pre malo poudarja brezposelnost inteligence. Danes je v dravski banovini okrog 650 učiteljskih abiturientov, ki so brez sredstev prepušteni samim sebi. Državna in zasebna učiteljska in Ljubljani in Mariboru dajo vsako leto toliko absolventov, da s strahom gledamo v bodočnost. V zadnjih dveh letih je dovršilo učiteljske okoli 650 mladih fantov in deklet, ki so vsi polni idealov in življenjske sile in ki bi hoteli koristiti svojem narodu. Z letošnjim letom se bo to število še povečalo za najmanj 350 ljudi, ki bodo prav tako in s še večjim strahom zrlji v temno bodočnost.

Skupno jih bo torej že blizu tisoč.

Vsi ti mladi fantje in dekleta so se rekrutirali iz meščanskih, delavskih in kmet-skih slojev, ki najbolj občutijo današnjo morečo krizo. Da je njihovo življenje vse prej ko znošno, si lahko vsakdo sam misli. Dokler so obiskovali šolo, so jih starši podpirali v nadi, da bodo kmalu prišli do svojega kruha. Sledilo je pa bridko razočaranje. Minili so meseci, minila so leta, ti mladi inteligenti pa še vedno tavajo brez službe in vsakršnih sredstev. Škoda je mladih moči in in velikega idealizma, ki začena ginevati v brezdelju. Navzlic temu pa so ti ljudje še vedno idealni, morda še preveč, in pričakujejo, da se bodo današnje težke razmere kmalu spremenile.

Izgledi za službo

so minimalni, skoraj jih ni. Zaradi tega so sklicali abiturienti ljubljanskega učiteljskega

U. S. Napisal sem tri članke v Narodno Prosveto (štev. 96., 97. in 99. iz l. 1926.) o bistvu »samopomoči« z nasveti, kako naj si ustanove take organizacije. Kakor slišim, posluje že nekaj »samopomoči«.

Po 33-letnem in uspešnem delu je društvo U. S. vsled zahtev § 76. uradniškega zakona likvidiralo, ustanovila se je Učit. samopomoč, reg. zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani. Poslovati je pričela s 1. januarjem 1932.

Na seji načelstva dne 4. marca 1932. je vložil podpredsednik prof. A. Sič pismeni predlog, »da bi se obrestni rezervnega zaklada porabljale v razbremenitev starejših članov.« — Na izrednem obnem zboru v Ljubljani, dne 6. marca 1932. je predlagala M. Polakova (Ljubljana), »da naj bi člani še v življenju dobili po 25-letnem članstvu eno polovico za posmrtnino določenega zneska; po smrti članovi se izplača dedičem druga polovica.« (Oba predloga bosta v celoti priobčena v »Učit. tovarišu«.)

Občni zbor je z ozirom na predloga Siča in Polakove naročil načelstvu, da naj do prihodnjega občnega zbora sestavi primerne predloge za popravilo in izboljšanje zadrugišnih pravil. Pri načelstvu U. S. se je osnoval poseben odsek, ki naj ugodno dovrši naročeno delo.

Krajše poročilo o zadrugi U. S. v Ljubljani prinaša »Prosveta«, priloga »Učit. tovarišu« od 10. novembra 1932. na straneh 35. in 36. Pri ti priliki omenim, da je v tem poročilu na 36. strani popraviti odstavek glede razdružitev, ki se pravilno glasi prav tako kot na 37. strani v poročilu za zadrugo »Samopomoč učiteljskih otrok v Ljubljani«.

Iz tega poročila razbere lahko vsak sam, kako mnogostransko je bilo delo v odboru in na občnih zborih, ki je stremelo vse le za tem: prirediti pravila tako, da bi imeli člani manjša bremena, uživali pa večje dobrine.

Iv. Kocijančič.

informativni sestanki, ki so se ga poleg cca 120 abiturientov in abiturientek drž. učiteljskega iz leta 1931. in 1932. udeležile tudi tovarišice zasebnega učiteljskega in delegat mariborskih tovarišev. Sestanek sta posetila tudi dva gg. profesorja ljubljanskega učiteljskega in delegat JUU. Razpravljali so o mnogih perečih vprašanjih, kako bi se dal izboljšati njihov položaj in sicer: o nastavitvah primorskih učiteljev, ki v zadnjem času prihajajo k nam; o učiteljih, ki so poročene z dobro situiranimi neučitelji; o učiteljih (-icah), ki imajo že polna službena leta, in o stališču JUU do njih in obratno, nakar so bili na dnevnem redu še predlogi in resolucije.

Stališče,

ki so ga zavzeli udeleženci tega informativnega sestanka, je naslednje:

Abiturienti uvidevajo težavni položaj slovenskih učiteljev v Italiji, zaradi katerega prihajajo sem, vendar pa so mnenja in prosijo, da ne bodo pretežirani, temveč da se nameščajo v nekem znosnem razmerju s tukajšnjimi abiturienti. Ni pa s tem rečeno, da abiturienti pozabljajo na dele naše domovine, ki ječe pod tujim jarmom. Vedno jim bo pred očmi naš Trst, naša Reka in Gorica in naša kršna Istra. V šoli bodo vzgajali mladino v tem duhu, da tudi ona ne bo pozabila naše skeleče rane. Kakor Primorja tudi Koroške ne bomo pozabili, ker je del našega narodnega telesa.

Skrajno nesocialno je, da učiteljice, ki so poročene z dobro situiranimi neučitelji, vrše službo, njihovi možje pa zavzemajo ugledna in dobro plačana mesta. To je v nebo vpijoča krivica, ki abituriente boli in ki jo zlasti močno občutijo. Zato naj take učiteljice same opuste službo, ali pa naj jih država reducira, na njihova mesta pa naj se nameste mlade moči; s tem država ne bi trpela izgube, temveč bi imela celo dobiček. Če bosta naša prošnja in naš poziv ostala klic vpijočega v puščavi, bomo zbrali konkretne primere in jih objavili.

v Ribnico na Pohorju, kjer je našel blago družico, ki že dolgo let počiva. Čez 2 leti je nastopil mesto pri Sv. Martinu ob Paki, odkoder se je vrnil l. 1879. zopet v svoj rojstni kraj kot učitelj, katero službo je opravljal 33 let. Skupno je služboval 45 let.

Z Ivanom Kocmutom lega v grob učitelj, ki je bil osebnosti priča križevemu potu, ki ga je moral prehoditi naš stan, dokler ni dosegel napredka, ugleda in svobode, ki mu gre. Sam je nosil in delil s tovariši trpljenje, ki so ga učitelju nalagali takratni časi. In če pomislimo, da mu je žena podarila 13 otrok, od katerih sta 2 padla v svetovni vojni, moramo občudovati žilavost, s katero je znal pokojnik kljubovati in prenašati pezo življenja. Vkljub vsemu je ostal vedno dobrodušen in ni kazal nikoli nevolje. Kot šolski upravitelj je bil plemenit in iskren tovariš svojemu učiteljstvu, poudarja oče vedno važnost stanovske zavesti in organizacije učiteljskega stanu.

V prostem času se je izzivel v glasbi, kajti ves čas je bil pevovodja in organist. Marsikatera cerkvena pesem je bila njegova, ki je ugajala vsled narodnih motivov. Za vesele urice pa je uglasbil svojim vrlim pevcem tudi kako veselo in zbadljivo. Škoda le, da se je večina teh del izgubila.

Zadnja leta je preživel pokojnik na Ostrovcu v svoji prijazni hišici, kjer je 22. oktobra v 85. letu starosti zaspal za vedno.

Dragi tovariši! Jesensko cvetje Ti krije gomilo. V domači zemlji, ki si jo ljubil s to-

† Ivan Kocmut.

Hladen jesenski dan je objel umirajočo naravo. Nebo je razgrnilo sive oblake, iz njih je padala rahla, drobna prhalica in človek je imel občutek, da nebo žaluje.

Tam na prijaznem Ostrovcu pri Sv. Urbanu, odkoder Ti zazre oko vso lepoto čarobnih slovenjgorijskih hribov, se zbirajo ob lični hišici ljudje. Domačini so, še več pa tujece. Prihajajo prijatelji, znanci in tovariši, da spremijo na zadnji poti svojega tovariša, veterana. Pevci zapojejo, Sokolska godba udari otožne akorde koračnice-zalostinke. Sprevod se pomika proti cerkvi, nato zopet na pokopališče. Krsto položijo v grob, otroci, sorodniki, ljudstvo in tovariši zaplakajo, solze jim zalijejo oči. Tovariš se poslavlja. Zadnji Zdravo! Na svidenje, dragi Ivan.

Rodil se je Ivan Kocmut 6. junija 1848. l. pri Sv. Urbanu. V Mariboru je posecal realko, nato preperandijo, ki je imela takrat dva letnika. Ker je bil po dovršenih študijah še premlad, ni dobil službe. Zato je prevzel pri nekem grofu na Madžarskem mesto vzgojitelja. Dne 1. nov. 1867. l. pa so ga namestili prvič pri Sv. Trojici v Slov. goricah, — toda brez plače. Opravljati je moral službo organista in njegov edini dohodek je bila »zbirca« od hiše do hiše. L. 1868. je dobil učiteljsko službo v Hočah, po dveh letih pa v svojem rojstnem kraju. Odtod so ga premestili

Pri naročilih potom Učit. gosp. poslovalnice upoštevajte knjigarno Učiteljske tiskarne!